

**Ehkäisevän työn (ehkäisevä
päihdetyö ja
lähisuhdeväkivallan
ehkäisytyö)
suunnitelma**

JÄMSÄ

Sisällys

- 1 Johdanto
- 2 Ehkäisevä päihdetyö
- 5 Päihteiden haitoilta suojaavat tekijät ja riskitekijät
- 6 Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö
- 8 Ehkäisevän työn rakenteet Jämsässä
- 9 Ehkäisevä työ Jämsässä
- 10 5.-9. -luokkalaisten päihdekasvatus perusopetuksessa
- 11 Ehkäisevän työn seuranta ja arviointi

Johdanto

Ehkäisevän työn suunnitelmaan on yhdistetty ehkäisevän päihdetyön ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön teemat. Suunnitelma on osa Jämsän kaupungin laajaa kerran valtuustokaudessa päivitettävää hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

Suunnitelman lähtökohtana on arjessa tehtävä ehkäisevä päihdetyö ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö, jossa ilmiöt tunnistetaan ajoissa, otetaan puheeksi, tuetaan nopeasti ja ohjataan eteenpäin. Laajan hyvinvointisuunnitelman painopisteet arjen turvallisuuden, mielen hyvinvoinnin ja osallisuuden sekä liikunnallisen elämäntavan edistäminen ovat sekä suoraan että välillisesti ehkäisevää työtä.

Ehkäisevässä päihdetyössä ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyössä tehdään yhteistyötä eri hallinnonalojen, hyvinvointialueen, seurakunnan ja kolmannen sektorin sekä elinkeinoelämän, poliisin ja valvontaviranomaisten kanssa.

JÄMSÄ

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö on osa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ja se kuuluu sekä kuntien että hyvinvointialueiden lakisääteisiin tehtäviin. [Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä \(523/2015\)](#) ohjaa päihdehaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tehtävää työtä.

Lain mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyn.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön aiheuttamia haittoja niin päihteiden käyttäjille, heidän läheisilleen kuin yhteiskunnalle. Työn tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä päihteiden käytöstä ja niihin liittyvistä ilmiöistä sekä edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista päihteisiin liittyvissä asioissa.

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan päihteiden kysyntään ja saatavuuteen ja sitä kautta päihteiden käyttöön. Työn on aina perustuttava tutkittuun tietoon ja tieteelliseen näyttöön päihteiden käytöstä ja siitä aiheutuvista haitoista. Käytännön toimintaan on kehitetty monia hyväksi havaittuja menetelmiä ja toimintamalleja.

Kysyntään voidaan vaikuttaa esimerkiksi vuorovaikutteisella päihdekasvatuksella ja viestinnän keinoin, siis tarjoamalla tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista ja motivoimalla ihmisiä tekemään hyvinvointia edistäviä valintoja. Yhteisöissä tehtävä päihdetyö kattaa laajan joukon erilaisia toimia.

Päihteiden saatavuuteen voidaan vaikuttaa erilaisilla viranomaisten toimilla, joilla rajoitetaan ja säädellään päihteiden myyntiä tai anniskelua esimerkiksi ravintoloissa tai julkisissa tiloissa ja tilaisuuksissa. Saatavuuden rajoittamiseen tähtääviä toimia tehdään myös yhteistyönä viranomaisten, järjestöjen ja alkoholia myyvien ja markkinoivien elinkeinonharjoittajien kanssa.

(THL)

JÄMSÄ

Ehkäisevä päihdetyö

Päihdehaittojen ehkäisyyn tarvitaan koko yhteiskunta ja vastaavasti koko väestö on ehkäisevän päihdetyön kohteena.

Pitkäjänteinen ehkäisevä päihdetyö vähentää inhimillistä kärsimystä, sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta sekä väestöryhmien välisiä terveyseroja, lisää työn tuottavuutta ja varmistaa väestön työ- ja toimintakyvyn myös tulevaisuudessa.

(THL)

Päihteiden haitoilta suojaavat tekijät ja riskitekijät

Suojaava tekijä on yksilön, yhteisön tai yhteiskunnan piirre, joka ehkäisee tai vähentää riskiä päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön tai rahapelaamisen aloittamiseen tai ongelmien syntyyn.

Suojaavia tekijöitä ovat esimerkiksi:

- turvallinen ja kannustava kasvuympäristö, kasvua tukeva varhaiskasvatus ja perusopetus
- hyvät tunne- ja vuorovaikutustaidot
- turvalliset ja luottamukselliset sosiaaliset suhteet lähiyhteisöissä
- vallitseva päihteisiin ja muihin riippuvuuksiin liittyvä kulttuuri, eli päihde-, tupakka- ja nikotiini- sekä rahapelihaittoja ehkäisevät ja stigmaa purkavat asenteet
- päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden tai rahapelien vaikea saatavuus (esim. tiukka ikärajakontrolli)

(THL)

Riskitekijä on yksilön, hänen lähisuhteidensa, yhteisönsä tai yhteiskunnan ominaisuus, tilanne tai tapahtuma, joka tietyissä olosuhteissa tai tietyissä ryhmissä lisää jonkin tietyn häiriön tai ongelman todennäköisyyttä.

Riskitekijöitä ovat esimerkiksi:

- kasvuympäristön monimuotoiset ongelmat, kuten väkivalta ja laiminlyönnit sekä turvattomuus ja osattomuus
- toimeentulon tai työllistymisen ongelmat
- yksinäisyys, heikot sosiaaliset suhteet, sairastuminen
- vallitseva päihteisiin ja muihin riippuvuutta aiheuttaviin toimintoihin myönteisesti suhtautuva kulttuuri
- päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden tai rahapelien helppo saatavuus (esim. ikärajakontrollin heikkous)

JÄMSÄ

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jonka tekijä ja uhri ovat tai ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa. Lähisuhdeväkivaltaa tapahtuu usein kodeissa ja se jää tyypillisesti piiloon.

Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua henkilön nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. Tyypillisesti uhrin koko lähipiiri altistuu väkivallan vaikutuksille. ([THL](#))

Suomen perustuslaki ja kansainväliset ihmisoikeussopimusvelvoitteet edellyttävät julkiselta vallalta aktiivisia toimia yksilöiden suojelemiseksi väkivallalta. Oikeus väkivallattomaan elämään on jokaiselle kuuluva perusoikeus. Sekä hyvinvointialueet että kunnat vastaavat omalla toimialallaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä, johon kuuluu myös lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö

Jämsän kaupungilla lähisuhdeväkivallan ehkäisyn keskeisiä toimia ovat mm. tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitokasvatus varhaiskasvatuksesta lähtien, kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisy ja tehokas puuttuminen ko. asioihin, vanhemmuuden tuki sekä ennaltaehkäisevä päihdetyö ja päihdekasvatus. Ehkäisevällä päihdetyöllä on siis kiinteä linkitys lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn.

Yhtenä keskeisenä painopisteenä lähisuhdeväkivallan muodoista on seurusteluväkivallan ennaltaehkäisy, jossa toimenpiteinä esimerkiksi tiedon jakaminen nuorille seurustelusuhteiden pelisäännöistä ja omien oikeuksien tunnistamisesta (perusopetus ja lukiokoulutus, nuorisopalvelut).

Ehkäisevän työn rakenteet Jämsässä

Ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin: sivistyslautakunta

Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö: vastaava nuoriso-ohjaaja

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn yhdyshenkilö: hyvinvointikoordinaattori

Monialainen ehkäisevän työn verkostotyöryhmä, kokoontuu 4 kertaa vuodessa; edustus nuorisopalveluista, perusopetuksesta, hyvinvointityöstä, hyvinvointialueelta, poliisista sekä järjestöedustaja

Koordinoiva taho: sivistystoimiala

Ehkäisevän työn suunnitelma on osa kaupungin laajaa hyvinvointisuunnitelmaa.

Paikallisen monialaisen ehkäisevän työn verkostotyöryhmän lisäksi hyvinvointikoordinaattori on mukana Keski-Suomen hyvinvointialueen koordinoimassa alueellisessa ehkäisevän työn verkostossa.

Ehkäisevän työn vuosikello Jämsässä

Helmi-maalis-huhti

Päihdekasvatusta perusopetuksen 5-7 luokkalaisille + mahdollisuuksien mukaan vanhempainillat

Kevään ehkäisevän työn työryhmä 1/4

Touko-kesä-heinä

Hakematta paras -kampanja

Kevään ehkäisevän työn työryhmä 2/4

Jatkuvana:

- **Arjen palveluissa tehtävä laadukas ehkäisevä työ**
(varhaiskasvatus, perusopetus, toinen aste, vapaa-aikapalvelut, kaupunkiympäristötoimi, Kiinteistö Oy Jämsänmäki, Keski-Suomen hyvinvointialue, järjestöt, poliisi)

Marras-joulu-tammi

Ehkäisevän päihdetyön viikko (45)

Päihdekasvatusta perusopetuksen 8-9 luokkalaisille ja mahdollisuuksien mukaan vanhempainillat

Tipaton tammikuu -kampanja

Syksyn ehkäisevän työn työryhmä 4/4

Elo-syys-loka

Syksyn ehkäisevän työn työryhmä 3/4

JÄMSÄ

5.-9. -luokkalaisten päihdekasvatus perusopetuksessa

Kohderyhmä	Teema	Käytännön toteuttaja*	Vastuujärjestäjä	Ajankohta	Maksullisuus
5.-luokkalaiset	(Raha)pelaaminen. Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö koostaa opettajalle valmiin materiaalin.	Luokanopettaja (työparina koulunuoriso-ohjaaja resurssien salliessa)	Koulu	Kevät	Maksuton
5.-/6. -luokkalaiset ja heidän huoltajansa	Nikotiinituotteet. Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö koostaa opettajalle valmiin materiaalin / Ehyt ry:n Bueno Rastirata – nikotiini. Samasta teemasta mahdollisuuksien mukaan vanhempainilta.	Luokanopettaja (työparina koulunuoriso-ohjaaja resurssien salliessa)	Koulu	5. luokan kevät tai 6. luokan syksy / kevät	Maksuton
7.-luokkalaiset ja heidän huoltajansa	Alkoholi Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö koostaa yhdessä (koulu)nuoriso-ohjaajien kanssa valmiin materiaalin / Ehyt ry:n Bueno Rastirata – alkoholi. Samasta teemasta mahdollisuuksien mukaan vanhempainilta.	(Koulu)nuoriso-ohjaaja	Koulu	Helmi-maaliskuuhuhti	Maksuton
8.-luokkalaiset ja heidän huoltajansa sekä koulun henkilöstö	Hubu®-päihdekasvatus Hubu- päihdekasvatusmenetelmä yläkouluun - EHYT ry Samasta teemasta mahdollisuuksien mukaan vanhempainilta.	Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry	Koulu	Marras-joulutammii	Maksullinen
9.-luokkalaiset ja heidän huoltajansa	Valintojen tunti. Elämä on eri valintoja, myös päihteisiin liittyviä. Samasta teemasta mahdollisuuksien mukaan vanhempainilta.	Etsivä nuorisotyö	Koulu	Tammikuu	Maksuton

Ehkäisevän työn seuranta ja arviointi

- 5.-9.-luokkalaisten päihdekasvatussuunnitelman toteutuminen vuosiluokittain.
- Perusopetuksen hyvinvoinnin vuosikellon mukaisten teematuntien toteutuminen.
- Kouluterveyskyselyn tulokset päihteisiin, väkivaltaan, häirintään ja syrjintään liittyvien indikaattoreiden osalta.
- Hyvinvointialueen ja poliisin tilastot päihteisiin ja lähisuhdeväkivaltaan liittyen.
- Ehkäisevän työn verkostotyöryhmän jäsenten havainnot.

Seuranta ja arviointia tehdään ehkäisevän työn verkostotyöryhmän kokouksissa säännöllisesti ja uusien huolestuttavien ilmiöiden tullessa esiin tehdään tarvittaessa toimenpiteitä. Varsinainen ehkäisevän työn raportointi tehdään laajassa hyvinvointikertomuksessa.